

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТРИТИКАЛЕ ДВОРУЧОК PROSPECTS OF ALTERNATE TRITICALE

Мазуренко Б.О., Новицька Н.В.
Mazurenko B.O., Novitskaya N.V.

Національний університет біоресурсів та природокористування України
National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine
e-mail: artais1992@gmail.com

Нестабильные погодные условия осени существенно влияют на продуктивность озимых зерновых. Грунто-вые засухи часто не позволяют производить посев озимых культур в оптимальные сроки. Перспективным преимуществом выращивания тритикале двуручек является возможность посева в поздние сроки, когда уже нецелесообразно сеять пшеницу и другие озимые культуры. Высокая экологическая пластичность современных сортов тритикале двуручек обеспечивает хорошую перезимовку и урожайность. При этом тритикале характеризуется высокими хлебопекарными свойствами.

Unstable weather conditions in autumn significantly affect the winter cereal performance. Soil droughts often prevent sowing winter crops within the optimal timeframe. Alternate triticale gives a promising advantage, because it can be sown on later dates, when it is no longer feasible to sow wheat and other winter crops. High ecological plasticity of modern alternate triticale varieties ensures good overwintering and yield capacity. At the same time, triticale is characterized by high bread-making properties.

Нестабільні погодні умови осені на протязі останніх років істотно впливають на продуктивність озимих зернових. Часті ґрунтові посухи в оптимальні строки сівби озимої пшениці ставлять перед рослинниками складний вибір – висівати насіння в оптимальний строк, але в сухий ґрунт, або відкласти сівбу на більш пізній строк. Не залежно від вибору сходи озимих з'являються пізніше та не завжди входять в зиму в оптимальну фазу розвитку. Закономірним явищем в таких посівах є недостатнє накопичення цукрів в вузлах кущення, а як наслідок низька зимостійкість та інтенсивність росту на початку весняної вегетації.

Збільшення частки високоприбуткових культур (соя, соняшник, кукурудза) в структурі посівних площ призвело до зменшення кількості добрих попередників для озимої пшениці. Тобто виробник змушений використовувати попередником сою та інші пізні культури, а період «збір попередника – сівба пшениці» може тривати всього декілька днів.

Вирішити дані проблеми можна шляхом заміни озимої пшениці на тритикале. Тритикале, на відміну від пшениці, має вищу зимостійкість та висівається в більш пізні строки. Особливу увагу слід приділити біологічній групі дворучок – сортів тритикале, які характеризуються високою зимостійкістю, але для проходження стадії яровизації не потребують тривалого періоду на відміну від озимих. Як відомо, посіви злакових найбільш холодостійкі на початкових етапах свого розвитку, особливо в фазу проростання. Важливою умовою осінньої вегетації озимих є накопичення цукрів у вузлі кущення та оптимальне проходження II етапу органогенезу на якому закладаються зачатки асиміляційного апарату рослини. Перехід рослини до III етапу повинен відбутися в кінці осені, оскільки саме на цьому етапі починається формування генеративних органів та закладаються зачатки члени-

ків колосового стрижня. Тривалість осінньої вегетації в меншій мірі впливає на продуктивність дворучок, бо перехід до III етапу органогенезу не прив'язаний до морозного періоду і може відбутися як восени так і на весні. Низька інтенсивність світла в осінній період з одного боку пригнічує ріст надземної маси, тобто попереджує переростання, а з іншого стимулює ріст і розвиток кореневої системи.

Перспективною перевагою використання дворучок є сівба їх в пізні строки, коли вже не доцільно висівати пшеницю та інші озимі. Висока екологічна пластичність дозволяє перезимувати таким посівам навіть в фазі проростання, залишаючи при цьому високий потенціал продуктивності. Завдяки цій властивості сівбу тритикале можна здійснювати в пізні строки, коли фаза сходів може розтягнутись в часі, при цьому отримувати посів, який навесні зможе використовувати природні ресурси раніше та в більшій мірі ніж ярі зернові. Декілька днів «фори» в розвитку дворучок навесні дозволяють їм формувати продуктивніші рослини ніж у ярих. За строком дозрівання вони посідають проміжне місце між озимими та ярими, що дозволяє розвантажити збиральну кампанію.

За весняної сівби дворучки розвиваються як класичні ранні ярі зернові, що дозволяє використовувати їх як страхову культуру.

Сучасні високопродуктивні сорти тритикале характеризуються хорошими хлебопекарськими властивостями. Біохімічний склад зерна дворучок залежить не лише від системи удобрення, але і від строку сівби. Особливе співвідношення різних груп білків у зерні дозволяє покращувати властивості пшеничного борошна та випікати хліб за унікальними рецептурами. Продовольче використання тритикале з часом буде лише зростати і важливу роль в цьому можуть зіграти дворучки.